

LORANT

CIMBORA

ROMÁNIA ÉS AZ UTÓDALLA-
MOK EGYETLEN MAGYARNYELVŰ
KÉPES HETI GYERMEKLAPJA

FŐSZERKESZTŐ:
Benedek Elek

HONIG: PRAYER OMARÉ

5. évf.
43. SZ. 1926.
XI. 1.

Az eső.

— Bethwell Moore költeménye.
Angolból: dr. Vajda István.

A lomb elernyed,
Künn a sövények mentén messze: távol.
A könnyű zápor
Vesszőzi csendesen a kertet.

A kerítésen alvo, szürke ég.
A zöld zsalu a vízben tükrözik.
Alig hallhatni a vihar neszt,
S hull-hull a lombról szerteszét.
Egész a földig
Zokogva síró szürkesség.

Hét óra. Az égen szelid arany.
A táj a ködhe olvad szótalan.
A lankadt óra a patakra hallgat.

A rét kert is már nyugovóra tér.
A búcsufényben még kigyul egy ablak.
S az Isten éje jó, a néma éj.

Ó, lágy eső s te csend esodája,
Uralkodj fáradt lélkemen,
Jójj, esős, csendes sejtelen.

Minden világos feledés,
Minden mély, álmos éjbe vész.
Már a sötét erdő se fél.
És én kinézek s hallgatom a csendet
És elpihen a szenvedély,
És bámulok, akár egy néma gyermek
(Szatmár.)

PÉTERKE.

— Irtta: BISZTRAY GYULA. —

Péterke lassan, határozatlanul lépkedett a járda szélén. Fejében különös gondolatok motoszkáltak, lelkében homályos sejtelmek zsongtak — az iskoláról, ahová most megy először...

— Az iskolában padok vannak... sok pad és sok gyermek... és tanító úr, aki megbünteti őket, ha nem tudják a leckét... A leckét ugyanis meg kell tanulni...

Péterkét az a meglepetés érte az iskolában, hogy tanító helyett tanítónő lépett a terembe.

A tanítónő összeállította a névsort, azután esendre intette a gyermekeket, mert valami igen fontosat akart mondani. Arról volt szó, hogy a szegénysorsu gyermekek tanszerszükségletét az állam fedezni fogja, azért hát álljanak fel a fiuk egyenként, ahogy ő felolvassa a nevüket s diktálja be, hogy szegények-e vagy gazdagok?

Péterke nem sokat értett az egészből. Szegénység-gazdagság, ez a két szó surolta talán leginkább a lelkét, de még a leghalványabb kép sem alakulhatott ki előtte a szavak nyomán, már szólították is, őt legelsőnek: Ambrus Péter!

— Szegények vagytok-e vagy gazdagok? — kérdezte a tanítónő.

— Gazdagok vagyunk. — felelte Péterke és kihuzta magát a padban.

A tanítónő a gyermekekre nézett. A gyermekek semmi kifogásolni valót nem talált. Péterke rendes, tiszta, barnaarcu gyermek volt, kékeskös inget és sötétszürke vászonruhát viselt, az

ingé gallérja ugyan kissé stoppolt volt, de azért a tisztasága ellen egy szó kifogást se lehetett volna emelni. A tanítónő észrevette a stoppolást (s közben foltozást is látott a kabátján), nem nyugodott meg hát a gyermek feleletében, hanem megkérdezte:

— Mondd, fiacskám, mi az édesapád?

— Vasuti váltóőr. — felelte a gyermek.

Körül a padokban süttetés, vihogás, elfojtott nevetés halatszott. A tanítónő egy pillanat alatt rendet teremtett, aztán Péterkéhez fordult:

— Kapsz könyvet és füzetet. Péterke, leülhetsz.

Péterke igen zavart volt, amikor leült. A fiúk olyan csufondárosan, olyan rosszindulatú szánakozással, olyan elviselhetetlen tekintettel meredtek rá, hogy szinte elfeledkezett odafigyelni: kik hát tulajdonképpen a gazdagok? Megfigyelt mégis néhány sötétkék-matróruhás gyermeket, akiknek gazdagvoltát a tanítónő nem vonta kétségbe.

Eltelt a délután és a gyermekek hazamentek. Péterke csendesen bandukolt végig a hosszú, széles utcákon. Már a város végéhez ért, oda, ahol a nagy kötömbököt hosszabb kerítések ritkítják, majd meg kijebb, ahol a házak már nem is házak többé, de össze-vissza tákolófalak, egymáshoz ragasztott, düledező putrik. Az egyik ilyen toldozott-foldozott építmény előtt

gyerekek játszottak a porban, maszatos, piszkos arcukon arany fényásvok, őszi napsugarak viháncoltak . . . A gyermekek fáradtan és unótan játszottak és sóvár tekintettel néztek a város felé . . . Valakit vártak. — Egyszer csak felugrottak és lélekszakadva futni kezdtek egy hórihorgas kamasz elé, aki egyetlen lógással jött a város felől, a gyárból . . . Ugy látszik, ezt a legényt várták.

Péterkének tetszett a versenyfutás, megvárta tehát, hogy mi következik.

A gyermekek a suhancba kapaszkodtak, az meg rázta le őket magáról, mint felvert vad a kutyákat. A gyermekek sivalkodtak és mind hevesebb támadást intéztek a kamasz ellen, aki most már egész közel érkezett a putrikhoz. Vállára egy pár ócska bakancs volt vetve, egyik kezében összehajtott rongyos ruhát szorongatott a másikban egy fél kenyeret, melyet már utközben kikezdett. A gyermekek a kenyeret ostromolták:

— Adj kenyeret, Sandri, adj kenyeret!

— Még nem jött haza édesanyánk . . . Most van, későre gyün haza s ma még nem ettünk semmit . . . mondották kórusban és külön-külön a gyermekek.

— Adj kenyeret, Sandri, adj kenyeret! — rimázkodtak újra.

— Éppel! Mind a ti beleteket fogom tömni, kiáltotta a suhanc, félrelökve utjából egy pár apró emberpalántát, hogy azok annyifelé hulltak, ahányan voltak. Azután nagy lépésekkel tovább állott. A legnagyobbik gyermek, egy nyolc-kilenc éves leányka utána somfordált és sikerült észrevétlenül megközelítenie a kenyeret. Mikor azomban a kenyérbe csipett, a hosszú legény megfordult. A leányka futni kezdett. A kamasz megállott, lekapta válláról a bakancsát s dühösen utána hajította. A súlyos cipők megfordultak a levegőben, összeverődtek, majd a következő pillanatban egy erős lendülettel a leányka gerincéhez vágódtak. A gyermek rögtön elbukott. A suhanc odaszaladt, belerugott az ordító kislányba, felkapta a cipőjét és sietve továbbállott . . .

A gyermekek közben újra összeverődtek s babonás félelemmel tekintettek a kamaszra, aki diadalmasan szorongatta a megvédett félkenyeret a hóna alatt. Most már nem mertek a közélébe menni, csak tisztos távolságból követték, egy percre le nem véve tekintetüket a jódarab kenyérről, amely csiklandós illatával, mint valami spárgával vonta maga után az éhes kis csapatot, míg a kamasz be nem fordult az egyik putri ajtaján. A kerítésnél még megálltak, megsztették a szemüket s a levegőben maradt jószagot szíva, áhitatosan sugták egymás felé: Kenyér! . . .

— Ezek alighanem szegények, — gondolta magában Péterke, mert nincs kenyerük és nincs ruhájuk. De éppen olyan penészes az arcuk, mint az iskolában a matróruhásoknak, jutott eszébe hirtelen. Azok pedig — úgy sejtítette — gazdagok . . .

Péterke lelke ismét bizonytalanságba szédült. — Kik hát a gazdagok és kik a szegények? — ezen törte a fejét, amíg haza nem ért a városon kívül eső, fákkal kerített, hívogató, tiszta, sárga bakterházba.

Othton az édesanyja várta már az uzsonnával. Virággirlandos porcelláncsupra ki volt készítve a konyhaasztalra.

— Téfelt aggyak?

— Kérek azt is, édesanyám.

A Riska teje vastag volt, mint a bivalytej. A jó hideg tejhez vajaskenyeret kapott Péterke. De amíg uzsonnált is, az éhes utcakölykök s az iskolai matróruhás nyápic gyerekek jártak az eszében . . .

Péterke, mivel már véget akart vetni a bizonytalanságnak, hirtelen az édesanyjához fordult:

Édesanyám, mi gazdagok vagyunk?

Az asszony meglepődve nézett a fiára s félig tréfásan, félig keserűen így felelt:

— Hogyne, fiam! Van három krajcárunk a háznál . . . Aztán pár pillanat múlva, szelidre vált hangon szomorúan mondta:

— Hogy volnánk gazdagok, fiam? Szegények vagyunk, igen szegények . . .

Péterke befejezte az uzsonnázást: lenyelte az utolsó falás vajaskenyeret is. Megelégedettség, jóllakottság töltötte be lassan-lassan egész valóját. A tej édessége még ott húzódtott meg a szája szélén, a kenyér a lelkét is megillatosította . . . Péterke egész teste örömet ünnepeelt . . .

S az édesanyja mégis azt állítja, hogy ők szegények!

Péterke nem tehetett róla, de most az egyszerű nem tudta elhinni azt, amit az édesanyja mondott . . .

(Budapest.)

Ki álljon meg?

Lopással gyanúsított cigányt kergetnek a csendőrök.

— Állj meg, cigány!

— Álljának meg maguk, — kiabálta vissza a cigány, — magukat még ázs erdeget sem kergeti.

(Buzásbocsárd.)

Pataky Pál.

Szilasy Bálint szép históriája.

Írta: Fábian Gyula - Rajzolta: Fabianné Biczó Ilona.

A püspökök, főpapok, szerzetes rendek is tartottak bandériumokat. A rozsnyói püspök bandériumára, amelynek Fűrge Gergely volt a kapitánya, ugyanis bizonyosan számítottak.

Minden főnemes, aki ötven katonát nem bir saját költségén tartani, az a megye zászlói alatt tartotta embereit. Almási kapitánynál hosszú lajstromban föl volt sorolva a szomszédos megyék minden nemes úra, akiknek kötelességük volt bizonyos katonai csapat kiállítására. Ha valamelyik nemes ember elszegényedett, bizony legtöbbször ő maga fogott fegyvert, amikor veszedelem közeledett.

A jobbágyságot is megmozdították. Törvény szerint minden tizedik jobbágy személy szerint köteles volt táborba szállani. A kékkőiek bizony az utolsó emberig mind fegyvert fogtak. Egy részük a várban teljesített szolgálatot, a többi pedig a sereggel készült elvonulni.

Nagy munkát adott hát a katonai felkészítés megszervezése. Bálint bizott a sikerben, mert tudta, hogy Almási kapitányt jó, megbízható katonának tartják és szívesen hallgat a szavára mindenki.

Írtak, üzentek mindenfelé.

Másnap már vágtattak szét a hírnökök a levelekkel és az üzenetekkel. Az egész Felvidéket megmozdították. Bálint reménykedve hallotta, hogy innen is, onnan is készülődnek Fülekre, ahová majd a magyar csapatok gyülekezni fognak.

Bálint minden családi kincsét pénzzé tette, mindenét oda adta, hogy saját pénzén csapatot állítson föl. A kékkői várban őrzött Szilassy kincs árából 800 huszárt ültetett lóra. Tudta, hogy apja is örömmel válik meg a feltve őrzött családi kincstől, ha azzal használhat az országnak. Bálint a kincessel akarta megváltani a lelke nyugalalmát.

Fűrge Gergely is ellovagolt a kékkői vár mellett százötven huszárral. Bálint szeretettel ölelte meg a vén vitézt, aki fiatal lélekkel indult a törökre.

— Most, — most végre megfogom Ali basa üstökét és elhozom a fejét a nyergenire akasztva! Még soha ilyen haraggal nem indultam a törökre, mint most.

A németek is készülődtek Ürdög Rézmán

(Teuffel Erasmus) vezérlete alatt. Az volt a terv, hogy a német csapatok egyesülnek a Füleken gyülekező nemesi hadsereggel, amelyet Bálint 7000 emberre becsült, ha összegyűl, így a 4000 német katonával olyan haderő áll szembe Ali basával, amely sikerrel veheti föl a harcot.

Bálint éjjel-nappal dolgozott. Futott, írt, üzent ide, oda. Nem hagyott senkinek sem békességet, akitől katonát várhatott, amíg el nem küldte Fülekre az embereit, vagy maga is hadba nem kelt.

Almási Lőrinc szeretettel szólította meg Bálintot.

— Herkules creje szállott meg téged, fiam. Hallatlan erőfeszítés a te munkád. Nincs egy perc nyugalmad, pihenésed. De meg is van az eredménye fáradságodnak. Szép sereg gyülik majd össze Fülekre. Most már indulhatnánk mi is. A kémeink most jelentik, hogy Ali basa Veszprémet elfoglalta, innen pedig északra fordul, június végére már talán Drégel alatt lehet.

A kékkőiek is megindultak Fülekre. De itt még nem gyűlt össze az egész nemesi felkészés. Bálint látta, hogy sok időbe kerül, amíg mindenki Fülekre érkezik, aki ígérkezett. Június vége is eljött, még mindig nem volt együtt a 7000 ember.

Ürdög Mátyás Léván állott meg. Ide is lassan verődött össze a sereg. De mégis csak egymásután jöttek a csapatok a táborba. Ott volt Keglevits György, Sándor Ferenc, Sbardella Agoston, a váci püspök maga, Sforzia négyezer olasz katonával. Nyolcszáz esch vitéz, háromezer landsknecht, pár száz magyar huszár állott Rézmán Ürdög Mátyás vezérlete alatt. Ez a sereg nehezen mozdult. Hiába üzent Almási kapitány Bálint sürgetésére, hogy siessen egyesülni a füleki magyar nemesi felkészéssel. Ürdög Mátyás csak huzta, halasztotta az időt. Ő maga egyedül akarta a dicsőséget megszerezni és nem akarta a nagyszámú magyar csapatok segítségét fölhasználni.

Bálint és Fűrge Gergely nem tudták türtőztetni magukat. Bántotta őket Szondy György sorsa. Nem nyugodtak.

— Induljunk, induljunk már, mert a török Drégel felé halad! Nem várhatunk tovább.

Almás uram higgadtan felelt.

— Nem mehetünk fejfel a falnak! Már is üzentem Ördög Mátyásnak, hogy induljon el, hogy egyesülhessünk. Várakoznunk kell még pár napig.

Egy délután, vérrel, porral borított huszár vágatott Fülekre. Bálint elfogta.

— Honnan jössz, fiam?

— Drégelpalánkról. Szondy György küldött, hogy meghozzam a hirt: „a török a vár alá érkezett!”

Bálint nem birt magával. Fölkereste Gergely vitézt.

— Bátyám! A török már ostromolja Drégelt. Én nem bánom! Holnap indulok a 800 huszárommal, ha senki nem is követ engem. Még egyedül is indulok, ha másképen nem lehet.

— Helyesen van, öcsém. Én is veled megyek a 150 emberemmel. Ezer emberrel mégis csak lehet valamit! Nyugtalanítjuk a törököt. Talán elvonjuk a figyelmét az ágyuzástól. Pár napot nyerhetünk. Nagy nyereség ilyenkor minden percenét, óra, nap, amit az ostromlótól elrabolhatunk. Azalatt oda érhet Ördög Mátyás és Almási Lőrinc uram is és akkor a vár bizonyosan megmenekül. Sétverjük a törököt!

Hajnalban lóra ült ezerkétszáz huszár és mint a fürgeteg, vágattak Drégelypalánk felé. Julius tizedikén késő délután azt mondja Bálint a mellette lovagló Gergely vitéznek, aki igen csodálkozott a nagy csendességen:

— Már közel vagyunk a várhoz! Mégis csak furcsa, hogy sem ágyuszót nem hallunk, sem törökkel nem találkoztunk. Semmi nyoma annak, hogy itt ostrom folyik . . .

— Talán nagyon megijedt a hirhozó huszár. Még talán ide sem érkezett a török. Vagy elkerülte Drégelt.

— No, mindjárt meglátjuk, hogy mi van a drágeli palánkkal? ha arra a dombra feljutunk!

Amint a dombra felértek, látták, hogy a drégeli völgy üres. Nincs ott a török sereg. Messze egy nagy fekete romhalmaz füstölgött. A drégeli vár. Mint valami nehéz fekete gyászfátyol emelkedett az égre a komor füstfelhő az elpusztult vár romjaiból. A nagy torony kettéválva hevert a kormos halom közepén. Hollók kárógtak fölötte. . .

Bálint megdermedten nézte a szörnyű pusztulást. Nincs már itt semmi mentiség!

Gergely vitéz felszeme elfátyolosodott. Az arca ólomszínű lett.

— Szentséges Uristen! — hörögte akadozó nyelvvel. — Egy napot késtem! Vége van!

Azzal a nyakához kapott, kettészakitotta a

ruháját, mintha fuldoklott volna. Majd felnyögött.

— Jó Isten! . . .

A szívéhez kapott mind a két kezével és rászoritotta mellére az öklét. Majd szétvetette a karját és egész teste szép lassan a lóva nyakára dült. Nem mozdult azután többet.

Bálint leugrott a lováról. Gergely vitézhez szaladt, hogy a földre ne zuhanjon. Megfogta a fejét. Láta, hogy a vitéz felszeme fönnakadt, a szájából véres hab turódott elő . . . Gergely vitéznek megszakadt a szíve.

A halottat leemelték a lóról. Letették a pázsitra. Az öreg Gáspár strázsamester zárta le a gazdája felszemét. Bizony, a kemény katona sem állhatta meg, hogy ne könnyezze meg vezérért.

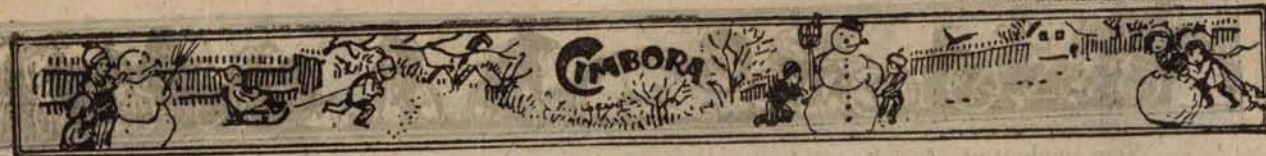
A huszárok mind leszálltak a lóról. Bálint a rozsnói püspök zászlójával takarta le a vitézt. Ezt a zászlót hordta Gergely vitéz mindig arra, amerre a török járt.

Bálint szomorúan, elkeseredett szívvel járt a csatamezőn. Nem messze onnan egy másik dombon új sirhalom emelkedett. Melléje szép, magas szál kopja volt ütve. Bálint megnézte a kopja nyelét. Gyönyörű, egészséges diófából volt az remekbe faragva.

— Ide hozzátok, legények. Gergely vitéz temetést! Itt ássátok meg a sirját! Pihenjenek ők egymás mellett, amíg megszólal egyszer a végítéletre a tárogató. Akkor egymás mellett álljanak mind a ketten a magyar vitézek seregében. . .

Bálint fájdalma nem ismert határt. Mintha

az elpusztult vár, a füstölgő romhalmaz az ő szívére nehezedett volna. Mintha életének minde célját, akarást maga alá temette volna a lezuhant drégeli torony. Pár órával ezelőtt úgy érezte, hogy csak azért adott az Isten életet neki, hogy segítséget hozzon Szondy Györgynek. Amikor serege élén, Gergely vitéz oldalán, bizakodva Drégel felé vágatott, győzhetetlen erőt érzett a karjában és olthatatlan tüzet a lelkében. Azt hitte, hogy mint a romboló vihar, mint a villám csap le a törökre és szétszórja a világ minden tájéka felé...

És most vége mindennek! Hiába volt a sok munka, az emberfölötti erőfeszítés, nem tudott! ... nem tudott egyetlen fűszálat sem megmenteni a drégeli palánkból, amelynek kegyetlen sorsát nem bírta másfelé fordítani minden erejével, minden akarással sem! ...

Egy mátyánkot mondhatott el a két sirhalom fölött. Ez volt minden, amit cselekedhetett...

*

A füleki táborban nagy elkeseredést és riadalmat okozott a szomorú hír, amelyet Bálint hozott Drégel gyászos pusztlásáról és Gergely vitéz szép haláláról, akit a szíve ölt meg bánatában, amikor látta, hogy elkésve érkezett az ostromlott várhoz. Mindenkit lesújtott a bánat és ezt egyre növelték azok a szomorú események, amelyek Drégelpalánk pusztulása után bekövetkeztek. Ali basa négy nap alatt vette be a drégeli palánkot. Utánna sorba foglalta el a hontmegyei és nógrádi váraknak nagyrészét.

A szécsényi vár őrsege szétfutott a török közeledésének hírére. A kapitánya, Árokháti Lőrinc is elhagyta. Így Ali basa puskalövés nélkül kapta meg Szécsényt. Egyik vezére, Arszlán bég, Buják várát foglalta el. Kevés idő múltán a török kezébe került Gyarmat és Hollókő is. Elveszett Hontmegye déli része.

Még ezeknél is nagyobb szégyen és vereség érte az egybegyűlt német és magyar csapatokat, amely azután végleg elkeserítette Bálintot. Ezzel a kudarccal valóban elpusztult Bálint minden munkája és fáradozása. Semmivé lett a nagy erőfeszítés...

A gögös és nagyravágyó Ördög Mátyás serege elbizakodottságában nem egyesült a magyar felkelő sereggel, melyet Bálint oly nagy munkával és fáradozással hozott össze.

Öt ezer emberével elfogadta a harcot a törökkel és megütközött Ali basa 12000 katonájával. Hiába harcoltak hősiessen Ördög Mátyás katonái, hosszú harc után a török tulerő megsemmisítő győzelmet aratott. Ördög Mátyás serege teljesen elpusztult. A vezérek maguk is török fogságba kerültek. Ezt a sorsot a dolyfős vezér, Ördög-Mátyás sem kerülte el. Őt magát is rabláncban hurcolták el Konstantinápolyba Sforzia

herceggel együtt. A török így nagy diadalt aratott.

Erre a hírre a füleki gyönyörű magyar felkelő sereg is széteszlott. Most már igazán semmi reménye nem lehetett Bálintnak, hogy megállítsák a győztes Ali basa hadseregét, aki felvidéki győzelmei után Eger felé indult, hogy annak falai alatt egyesüljön Achmed basával, aki szintén nagy sikerű harcok után haladt északra, hogy az egyesült török sereg elfoglalja Dobó István várát. Nem állott az útjába senki, aki visszatartsa a győztes pogányt.

Bálint kétségbeesetten látta, hogy oszlik szét minden reménye, amikor a füleki sereg megbomlott. Egyszer azután Almási Lőrinc huszárjai szintén lóra ültek. Almási kapitány megszólította Bálintot. A hangjában keserű lemonds csengett.

— Délután indulunk. Készülj, Bálint fiam. Sajnálom, hogy kudarcot vallottunk, különösen téged sajnállok, aki egész lelkedet vitted bele a vállalkozásba. Nem sikerült. Nem rajtunk mulott. Megtettünk mindent, amit emberi erővel tenni lehet.

Bálint szomorúan parancsolta meg huszárjainak, hogy nyergeljenek ők is. Kékkőn kifizeti a zsoldjukat és elbocsájtja a legényeket. Nem lett volna semmi célja, hogy tovább tartsa a csapatot.

Sebestyén diák.

Kékkőn nagy szomorúság támadt, amikor a vitézek hazatértek a nagy kudarc hírével. Különösen Gergely vitéz halálát gyászolták meg erősen. Almásiné, meg a kedves Orsika sok könnyet ejtettek miatta, mert igen szerették a jó vitézt.

Bálint elbocsájtotta katonáit, amikor megbizonyosodott, hogy a török veszedelem Eger felé hömpölygött és nem fenyegeti Kékkőt.

Csak az öreg Gáspár strázsamestert marasztalta vissza, aki Gergely vitéz halála után gazda nélkül maradt. Szolgálatába fogadta, mert igen ragaszkodott hozzá.

Egy késő délután vendég jött Kékkő várába. Erős, magas férfi. A szakála, bajusza barnásfekete, szelid kék szeme volt. A szemöldöke sűrű, kissé előre álló szemöldöksontot árnyékol. Fölötte magas homlok boltozata nyugodott. A szája adta meg az arcának a jellegét. Nagy, de szép metszésű száj volt az. A felső ajak szépen metszett, az alsó kissé husos és duzzadt. Ez a száj könnyen tudott mosolyogni, haragjában összeszorulni, gunyosan lepittedni. A szája mozgásával egyszerre mozdultak az arcának az izmai és a kék szeme tükrében világosan látszott mindig a férfi lelkének a hangulata. Az öltözete urjas, kissé diákos színezetű volt, mert

hosszu dolmánya fógának is beillett volna. Pirosbársony szegélyű, barackszínű kucsmát viselt. Sólyom szárnya volt melléje tűzve. A vállán koboz, az oldalán szép kard.

A kékkövek mindjárt látták a belépő férfiről, hogy nem közönséges ember. Almási uram örömmel ugrott föl:

— Isten hozta, Sebestyén diák! Szép dolog, hogy nem került ki a hajlékunkat.

Tinódi Lantos Sebestyén mindenkit köszöntött. Katinká urasszonynak megcsókolt a kezét.

— Csak nem maradok el olyan háztól, ahol szívesen látnak.

— Szívesen látjuk. Igen szívesen. Tinódi uram. Siess Orsikám a konyhába. Jó vacsora készüljön, hogy ne lehessen panasza a vendégnek a kékkői asszonyokra. Tegye kényelembe magát nálunk. Bálint! Azt a nagy karos-széket kinnálja Sebestyén uramnak. Abban kényelmes ülés esik. Kecéri uram nézzen körül a pincében!

A szívesen látott vendég letelepedett és csakhamar élénk beszélgetés hangjai töltötték meg a kékkői nagy termet. Szelimet igen érdekelte Tinódi személye. A török vitéz szívesen verselgett. Örült tehát, hogy szemtől-szembe láthatja a híres lantos diákot, beszélhet is vele.

— Merre járt diák uram? — kérdezte Almási kapitány.

— Sárvárról jöttem. Nádasdy urtól. A gazdántól. Hazamegyek Kassára. De főképpen Ali budai pasa serege nyomán járok. Saját szememmel akarom látni azokat a helyeket, ahol megfordult és ahol harcászott. Nem tudnám külföldben becsülettel megírni a históriáját.

— Nagy munka és nagy fáradozás ez, minden helyet bejárni, ahol történik valami.

— Nem sajnálom a testem töredelmét. Az igaz, hogy sokat fáradtam, futkostam, tudakoztam és sok verset is költöttem. Igazmondó, jámbor vitézekkel, kik a harcokban jelenvoltak, értekeztem, sem adományért, sem barátságért, sem lélelemért hamisat nem írok. Ami keveset írok — igazat írok.

— Most van miről énekelni. Elég munkát ad kegyelmednek Ali basa hadjáratának a megírása

— Eleget bizony! Az Ur Jézus kárhoztassa el! Most jövök Drégelpalánkról. A földdel egyenlővé tette a pogány ezt a várat. Romhalmaz lett az egész.

Bálintnak elfelhőzött a homloka. Komoran szólalt meg:

— Ezt a romot én is láttam. Betegje vagyok én annak, annyira elszomorított az engem. A derék Szondy György a vitézeivel nyomorultul pusztult el.

— Ne mondja ezt, hadnagy uram. Én tudom Szondy György halálának históriáját. Bizony, szépen halt ő meg. Az ő halála vigasztalása lehet

a magyar lelkeknek. Az Ur Jézus példának akarta állítani az ő dicsőséges halálát. Többet ér ez a példa az erős magyar lelkeknek, mint sok hivalkodó győzelem hire.

— Mondja el nekünk este a drégeli veszedelmet — kérte a lantost a szépséges háziasszony

— Szívesen megteszem, ha meghallgatnak.

— Meg bizony. Még kérjük is arra.

Vacsora után összegyűlt a vár népe.

A teremben az éjszaka fényét csak pár gyertya oszlatta valamennyire széjjel. Tinódi sarokba ült, vad-disznó bőrrel bevont széles fapadra, a kobozát az ölébe vette. Fölötte hosszú fenyőfa-forgács lángolt a falba vert vas tartóban vörös világosságot vetett a diák különös alakjára. Tinódi megpengette a gitárját. Szomorú dal-lamok esendültek föl. Ezek a hangok összeszorították a hallgatók szívét. Bálint eltakarta a szemét és úgy hallgatta az érc-hurok pengését.

(Folytatása következik.)

Hulló rózsák.

Irla: DEÁK BERTA.

Őszi szellő fujdogál a tájon,
Végig lebeg a sok szép virágon.
Titkokat sug a kis virágoknak
S ők szegénykék mind úgy sáppadoznak.

Hervadoznak kertemben a rózsák.
Szirmaikat ők is elhullatják.
Oly szomorú nézni is reájok: —
Hulló rózsák, hervadó virágok! . . .

Nem hallszik már madárdal a fákról,
Elrepültek messze ők e tájról.
Szomorúan intenek utánok
Hulló rózsák, hervadó virágok . . .

Közelg a tél, nemsokára itt lesz.
A világra fehér takarót tesz.
Mélán nézem a sik pusztaságot,
Siratom a haldokló világot.

De tavasszal, ha a hó elolvad,
A virágok majd ismét kinyílnak.
Ó de szép lesz, amit akkor látok:
Új életre ébredő virágok!
(Sepsiszentgyörgy.)

Tamás érdeklődik.

(Beszélgetés a régi magyar világról.)

TAMÁS: Emlékszel-e, apám, mennyit beszéltél nekem a mohácsi vész követő korszak fényezéséről. Sokat gondolkozom ezen. S mennél többet gondolkozom, annál jobban fáj, hogy a főurak nagy jövedelmeiket nem az ország felzabadozására fordították.

APA: Voltak nemes érzésű főurak is. Ezek nagy áldozatokat hoztak. De a többséget hiába figyelmeztette a költő Zrínyi Miklós: a haza sorsánál fontosabbnak tartották a maguk boldogságát. Zrínyi kemény szemrehányást tesz nekik. Tudta ő, hogy van az országban vagyon. Meg is mondja, hogy a török minden betörés alkalmával temérdek rablott kincset visz magával, holott az urak mindig szegénységüket hozzák fel, ha az ország sorsán kellene segíteni. Nekem mégis jobban fáj, hogy közvetlenül a mohácsi vész előtt szintén nagy fényezés volt. Fáj, annál jobban, mert ha az eltékozolt vagyonekat az ország védelmére fordították volna, talán nem tud a török betelepüdni az országba. A halálos örvény felé rohanó ország királynéja Párisból hozatja ruháit. 1503-ban Genuából 6000 aranyért hozatott egy nyakdiszt. Persze, hitelbe vette, hiszen a végvárok katonáit már alig tudták fizetni. Nagy pénz volt 6000 arany abban az időben. De még jobban fogsz csodálkozni, milyen igényei voltak a szegény ország királynéjának. 1505-ben egy kalapot hozat. A gyöngyökkel és drágakövekkel diszitett kalapért 5500 aranyat kellett fizetni. Ne busulj, nem fi-

zetett, a Fugger—Thurzó társaság kifizette helyette.

TAMÁS: Olyan óriási összeg volt az a 5500 forint, hogy a királyné nem tudta kifizetni?

APA: Óriási összeg, le kellett kötni érte az erdélyi huszadot és a nagyszabeni pénzverő jövedelmét. A király gyenge volt és türe a királyné fényűzését. Én a magam részéről nem irigyeltem volna a szép, gyöngyös kalapot, de felháborító volt, hogy a végvárok eleség és harcianyag nélkül várták a leghatalmasabb török hódító vitéz seregét. Fel is háborodott a köznemesség nagy része és gyűlölettel tekintett a királyi udvar felé.

TAMÁS: Tudom, hogy az országgyűléseken törvényeket hoztak a királyi udvar ellen, sőt a Fuggereket ki akarták kergetni az országból. Csakugyan bünös uzsorások voltak a Fuggerek?

APA: A Fuggerek a XVI. század legvagyonosabb kereskedői voltak. Bankművelettel is foglalkoztak és számos országban alapítottak vállalatokat. Pénzt kölcsönöztek az uralkodóknak is. Amikor az újvilágot felfedezték, kereskedelmi összeköttetésük támadt Amerikával is. Magyarországra különösen fényűzési cikkeket szállítottak. De nem ez volt a főtevékenységük. Kezükbé kerítették a magyar rézbányászatot. Irtozatos vagyonuk volt. Ők voltak a XVI. század Rothschildjai. Sőt befolyásuk és hatalmuk még nagyobb volt, mint ezé a családé. Magyarországra érdekes módon jutott a család. Fugger

Jakab Velencében tanulmányozta a kereskedelmi életet. Ott ismerkedett meg Thurzó Jánossal, ki szintén tanulmányuton volt a nagy kereskedő városban. Szoros baráti viszony kezdődött közöttük, majd közös vállalkozásba kezdtek és ettől az időponttól indult virágzásnak a besztercebányai rézipar. Később Thurzó Jánosnak a fia egy Fugger-lányt vett feleségül. Ekkor már mérhetetlenül gazdag volt mind a két család. A köznemesség gyűlölte őket, pedig inkább hasznára voltak az országnak, mint kárára. Felvirágoztatták a rézipart és kárt csak annyiban okoztak, hogy kölcsöneikkel elősegítették a fényűzés terjedését. Tulzás volt tehát a nemesség szigorú határozata: nem is hajtották végre. Sőt a mohácsi vész után Szapolyai János egyáltalán nem üldözi őket.

TAMÁS: Szokásban volt az, hogy a magyar fiukat tanulmányutra küldjék külföldre?

APA: A főiri gyerekek legalább pár hónapot töltöttek külföldön, néha éveket is. De nem kereskedelmi vagy ipari tanulmányutra küldték őket, hanem rendszeren valamelyik egyetemre. Melléjük adtak egy jó nevelőt. Ez ügyelt fel a fiatalokra, hogy ne az iskola mellé járjanak. Nagy gonddal választották meg azt az embert, akire fiaikat bízták. Ugy látszik, nem volt nagy bőség jó tanároknak és nevelőkben. Révay Ferenc egyik levelében legalább azt írja, hogy nehezebb egy jó nevelőt találni, mint ezer lovas kiállítani. Ebben valószínűleg egy kis tulzás is van. Végre azonban mégis talált egyet. Torda Zsigmondnak hívták a mestert. A szülők igen meg voltak elégedve, de a gyerekek nem tetszett. Ugy látszik, Zsigmond ur komolyan vette a hivatását és megkövetelte, hogy Páduában a fiuk tanulással töltsék az időt. A gyerekek fellázadtak, de a mester nem hagyta magát. Panaszos levelet írt haza és teljes elégtételt kapott. Az öreg Révay szigorú ember volt: kitagadással fenyegette meg a fiukat, ha nem engedelmessé válnak nevelőjüknek. A lecke annyira használt, hogy egy év múlva az egyik tanítvány levelben kéri anyját, hogy békitse meg tanítójukat, aki valamiért újra megnehezített rájuk. De szívesen adták a főiri fiukat a fejedelmi, vagy bécsi királyi udvarba. Bécsbe különösen a császárpárti magyarok fiai jutottak, az erdélyi fejedelmi udvarba vagy nagyrangú főnemsekhez a magyar érzésük. Az erdélyi fejedelmi udvar nagyon jó iskola volt. Gyakran mentek onnan követek a szultánhoz, a bécsi udvarba, sőt távolabbra is. A követeket ifju főnemseket küldtek, kik utközben nagyon sokat tapasztaltak és sokat láthattak az idegen fejedelmi udvarokban is. A nemes ifjak egy része a végvárokhöz húzódott. Talán itt érezte magát legjobban a kalandokra vágyó ifjuság. Még beke-

idején is állandó volt a harag. Kalandozó csapatok indultak a várakból és messze földre eljutottak. Mélyen benyomultak a hódoltsági területekre és meg-megütköztek a török katonákkal. A várban sem volt unalmas az élet, különösen, ha a vár urának felesége és leányai voltak. A zajos mulatság nem volt száműzve onnan.

Az ifju főnemesség a XVI. és XVII. században járt ugyan iskolában is, megfordult külföldi főiskolákon is, de legtöbbit az életből tanult. Egyes politikusokra és vitéz katonákra volt szükség, hogy a legázolt magyarság életét megtarthassa a jövő számára.

(Budapest.)

A kis Böske.

Írta: BODNÁR IRMA.

Sétálgat kis Böske
Csinos, új ruhában.
Színes szalag virit
Szöske, szép hajában.
Karján kis kosárka
Uzsonnája benne,
Ugy tetszenék, mintha
Iskolába menne,
Hogyha könyve lenne.

Egy foltos ruhájú
Kislány, ott a sarkon
Nézi a kis Böskét
S elhuzódik halkan...
Böske megszólítja
Hiszen oly jól látja,
Hogy foltos és régi
A kis lány ruhája:
„Tiéd e kosárka!”

Szegény gyermek csak vár
A jó uzsonnára,
Lassan nyul feléje,
Éhes, úgy kívánja,
El is veszi s indul,
Kicsordul a könnye:
„Aldjon meg az Isten
Té édes kis szöske,
Aranyszivű Böske!”

(Nagyvárad.)

Gavallér Jankót megtáncoltatják.

Kedves Nagyapóka!

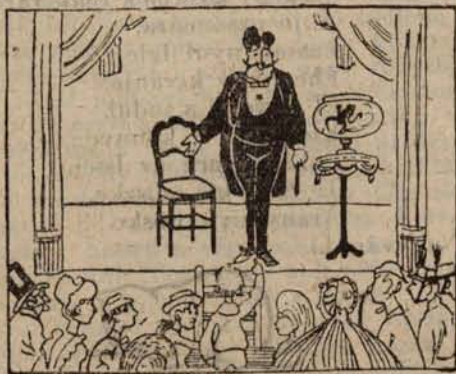
Képzelve csak, mi történt velem! Alig tudom, hol kezdjem, úgy fel vagyok háborodva. Csuffá tettek, Nagyapóka, egész szülővárosom előtt! Nevettek rajtam, akár hiszi, akár nem. Kinevettek. Pedig ez még soha életemben nem történt meg velem.

Azon kezdődött a dolog, hogy valami híres bűvész érkezett a városunkba. Természetes, hogy nekem is ott kellett lennem az előadásán. Kedves szüleim ugyan nem adtak pénzt (haragudtak a bizonyítványom miatt, pedig nem is volt olyan rossz), de azért segítettem magamon. Elmentem Stánci nagynénémhez, azt mondtam neki, hogy tiszta egyes vagyok s örömeben mindjárt két pengőt nyomott a markomba. Félóra múlva már ott voltam a híres bűvész előadásán. Természetesen az első sorba furakodtam.

Frakkban állt a híres bűvész a szinpadon, varázsvessző a kezében. Mellette kis asztalkán, üvegben uszkált a tudós béka! Hogy mit tud ez a tudós béka, azt mindjárt meglátja Nagyapóka.

— Hölgyeim és Uraim! — mondta a híres bűvész, — ezzel a varázsvesszővel a legszomo-

rubb embert is meg tudom táncoltatni. Jelent-

kezzék a nagyérdemű közönség közül, akinek a legnagyobb bánata van!

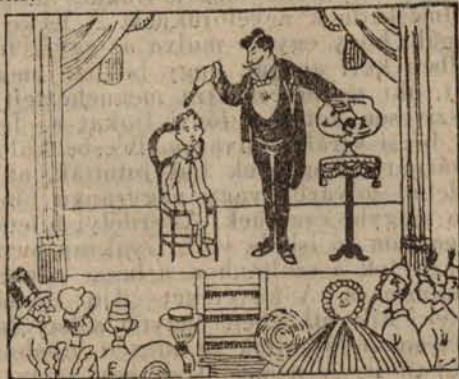
Hát itt meg kell vallanom, kedves Nagyapóka, hogyan is állt a dolog azzal a bizonyítványnyal. Ami igaz, igaz, ami nem igaz, hazugság: nyoleból buktam. Eppen csak tornából kaptam jelest. (De ha ezt a leveletem is ki tetszik nyomtatni, tessék egyet tenni a nyole helyébe: Szégyelném a „Cimbora” olvasói előtt.) Elég az hozzá, érti Nagyapóka, hogy nem is volt valami virágos kedvem. Táncra meg éppen nem állott a lábam, hiszen eléggé megtáncoltatott jó apám a mogyorófa-pálcával, amikor a nyole... akarom mondani, egy szekundát hazavittem, nem kellett nekem semmiféle varázsvessző!...

Gondoltam hát: most felszűsz, híres bűvész! Jelentkeztem, hogy én vagyok a legbánatosabb férfiú a nagyérdemű közönség között. — engem táncoltasson meg, ha tud.

A bűvész felhívott a szinpadra, leültetett a székre és megkérdezte:

— Szóval, magának nagy bánata van, fiatal barátom?

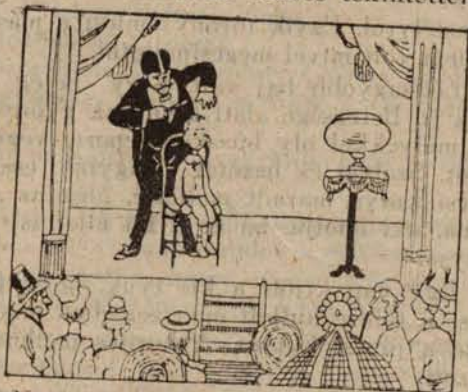

— Nagy, nagy, — sóhajtottam én. Láttam, hogy jólelkű nénikék szemüket törülgetik a nézőtérén...

A híres bűvész jobbkezelével felém nyújtotta a varázsvesszőt. Balkezelével hátranyúlt, nem tudom, hova.

— Nem akar táncolni a világ minden kincséért sem? — kérdezte szurós tekintettel.

— Nem én. — feleltem és akkorát sóhajtottam, hogy a színpad függönyei libegni kezdtek a sóhajtasom szelétől.

— Szegény fiu! — sirt fel egy jószívű néni a nézőtérén. — Vajjon mi bánata lehet?

A híres bűvész most a hátam mögé került. Az igazat megvallva, félni kezdtem egy kicsit. Nem szeretem, ha pálcafélével a hátam mögé kerülnek.

— Nohát most kipróbáljuk a varázsvessző csodatevő erejét. — mondta a bűvész. Aztán egyszerre csak ijedten kiáltott fel: tyü, az árgyélusát! Beleejtettem a tudós békát a nyakába!

Miért folytassam. Nagyapóka? A nyakamban csakugyan éreztem valami fickádozó hideg dolgot... Felugrottam... És táncoltam, de úgy, hogy a közönség a hasát fogta nevetésben. Rajtam nevettek, Gavallér Jankón! Micsoda szégyen!

Mondja meg, Nagyapóka, mit csináljak? Párba jra hívjam őket? A bűvészt? Az egész

közönséget? A jószívű nénikét? Talán a tudós békát is?

Tessék sürgősen válaszolni a szerkesztői üzenetekben!

Kezét csókolja

Gavallér Jankó.

MI ÚJSÁG?

A világ leghosszabb alagutja. Pár nap előtt adták át rendeltetésének a világ leghosszabb alagutját. Ez a hatalmas alagut nem valami óriási hegységet szel át, hanem egy város, London alatt húzódik végig. Az építőművészet e csodája az angol főváros nyugati részét köti össze az északival és negyven kilométer hosszúságban fut végig a város alatt.

A londoni földalatti vasut pályája, mert ennek céljaira épült ez a hatalmas alagut, épen kétszer olyan hosszú, mint a Simplon-alagut, amely eddig Európa leghosszabb alagutja volt. Hogy fogalmat alkothassatok róla, milyen fogalmat bonyolít le ez a negyvenkilométer hosszú földalatti vasut, elmondom, hogy azt naponta három és fél millió ember veszi igénybe és így évente majdnem annyi ember fordul meg rajta, mint amennyi az egész föld lakossága.

Természetes, hogy egy ilyen rendkívül nagyszabású munka igen nagy pénzüsszeget emésztett fel. Az alagut minden kilométere 900 ezer fontba (egy font kb. 950 lei) került. Az építést vezető mérnököknek ezenkívül súlyos nehézségekkel kellett megküzdeniök, mert az alagut laza talajban épült és állandóan beomlással fenyegetett. Hárommillió tonna földet emeltek ki és helyébe 10 millió kg. vasat használtak fel. Mikor a várost átszelő Themse folyó alá értek, az alagut majdnem beomlott és csak nagy erőfeszítéssel sikerült a vállalkozás sikerét biztosítani.

Érdekes, amikor elkészült az alagut, a lakosság a már előzőleg elterjedt hírek hatása alatt félt a beomlástól és nem mert felülni a vasutra úgy, hogy kezdetben mindenféle reklámmal, csalogatással kellett toborozni utasokat a vasut számára. De a praktikus angolok hamarosan rájöttek az ellenszenv indokolatlanságára és ma már zsufolt vonatok robognak London alatt és röpitik ezerszámra az utasokat London egyik végéből a másikba.

Csak eredeti dobozban valódi a

PURGO BAYER

A páva.

Irta: GÁL LAJOSNÉJ

Gyönyörű, aranyos palotában lakott a páva. Méltó volt ez a hely az ő nagy szépségéhez, melyre olyan büszke volt. Szerette, ha megbámulták a vasrácon keresztül, amikor végighuzta kék és aranyban játszó hosszú uszályát a zöld pázsiton. Szomszédságában lakott egy kis szürke tyuk. Néha szóba állott vele a kerítésen át és jól esett hiúságának, hogy a kis tyuk úgy csodálja őt.

A páva nemcsak szépségéről volt híres, hanem az állattársainak rendezett. Seregestől jöttek ilyenkor hozzá és dicsőítették szépségét és gazdagságát.

A hízog cica ilyenkor így dikciózott: — A „teremtés koronája” nem az ember, hanem te vagy az, remek tollazatu páva madár. Méltó volnál, hogy királyok hordozzák uszályodat.

A páva ilyenkor még magasabba emelte díszes kis fejét és örült, amikor látta, hogy a pulykát majd szétveti a — „pulyka méreg”.

A kis tyuk igen szeretett volna látni egy ilyen uri társaságot, s bár nem volt hivatalos, mégis gondolt egyet és átment. Meg akart húzódni szerényen a sarokban, de alig telepedett le, már ott volt a páva inasa, a pincsi kutya és így szólt hozzá: — Arra kéret a gazdám, ne zavarj most jelenléteddel az uritársaságot, mert nagyon feltűnő a te szürkeruhád ebben a fényes gyülekezésben.

— Azt gondoltam, hogy engem úgy sem lát senki, felelt a kis tyuk könnyezve s busan, lehajtott fejjel indult kifelé.

Látta a pompás ételek alatt roskadozó asztalokat, s még busabb lett, mert az ő begyében alig volt egy-két sovány giliszta.

A páva nem tudta, hogy a kis tyuk éhezik, mert küldött volna neki néha egy kis elemőzsiát. Nem volt rossz a szíve, de nagy hiúsága önzővé tette és nem jutott eszébe, hogy a mások bajával törődjön. A jótékonyságot csak úgy gyakorolta, ha dobra verhetette és dicsérték érte.

Hosszu idő telt el a nevezetes estély óta és a kis tyuk visszahúzódva élt házikójában, nem is tudta, mi történik a szomszédságban. Ott pedig szomorú dolgok folytak. A sok mulatozás alatt kiürült az élesztár. Lekopott a drága aranyozás

a kastélyról. Egyik torony omlott a másik után, de nem volt mivel megcsináltatni.

Legnagyobb baj volt, hogy beteg lett a páva is. Betegsége alatt kihulltak gyönyörű tollai, melyekkel oly büszkén seperte végig a pázsitot. Szolgái és barátai elhagyták, csak a kis pincsi kutya maradt mellette. Még az sem lett volna, aki ápolja, ha ez a hü állat is cserben hagyja.

Egy nap kijött a kis tyuk, hogy felszedesse a földre hullott eperszemeket, mikor meglátta a pincsi kutyát. A kerítés mellett kaparászott.

— Mit csinálsz ott, kis kutyus? — Kérdezte nyájasan.

— Gilisztát és valami magfélélet keresek a gazdám részére.

— Hát most nem a pávánál szolgálsz?

— Ott szolgálok biz' én, de beteg szegény és nincs mit egyék.

Elbeszélte, hogy mindenki elhagyta nyomorúságában a szegény pávát.

A kis tyuk egyszerre elfeledte minden sérelmét, csak azt érezte, hogy valaki busul és szenved, mert elhagyatott. Vette kis kosarát, tele szedte eperral és sietett át a hajdan büszke pávához, akire alig lehetett ismerni. Ott maradt mellette, ápolta, gondozta, míg újra szép és egészséges lett. Akkor így szólt a páva:

— Bocsáss meg, kis tyuk, mert én téged valaha igen megbántottalak. Most látom, hogy a szépség és gazdagság mulandó. Csak a jóság-nak van örök értéke. Mindenki elhagyott, akikkel együtt mulattam, csak te álltál mellém nyomorúságomban.

— Nem tettem egyebet, szólt szeliden a kis tyuk, csak betartottam a költő tanítását:

„Kit szeretiünk, míg ajka mosolyog,

Bánatában is legyünk osztályosok.

Vegyük el a csapást, miként a jó napot,

S egymást ne hagyjuk el, ha minden elhagyott.”

— Na lám a kis tyuk! — mondta magában a pincsi kutya. — Nem is olyan tyukeszü, mint gondoltam.

(Alsógáld.)

Beszámoló a nyári vakációról.

Harmadik közlemény.

Kedves jó Elek Nagyapó!

Tegnap, hogy kijöttem a templomból, halom, hogy hirdetik a beiratkozást. Eszembe jutott, hogy most már vége az aranyzabadságnak. Eszembe jutott az is, hogy én adós vagyok a nyári beszámolómmal.

Kedves jó Elek Nagyapó! Megengedi, hogy elkezdjem előlről?

Juniusban mechanikus inasnak készültem, a tanáraim erről apukámat lebeszéltek, s így én neki vágtam az ötödik osztályu felvételi vizsgának. Készületlenül bár, de sikerült a tiszta román osztálytársaim közül negyediknek kijönni.

Julius elsejéig a drága semmitévés.

Elsejével Apuka meglepett a nyári órarendet, (magyar és német nyelvi) meg elrendelte, hogy a helybeli autóbusz társulathoz menjek műkedvelőként. (Ha sikerül, mire a gimnáziumot végzem, a soffíri vizsgát is letenném.)

Nyári beszámolómban így az autó-turáimról tudok csak írni, mert egyébként a foglalkozásom hozzá nem értő előtt kicsi érdeklődést kelt. Én magam is az első napokban semmi kedvet nem éreztem, de most már értem és nagyjából ismerem a szerkezetet, bizony, nagy örömöm telik az ottani tartózkodásomban.

Első utam Csucsára volt.

Indulás reggel 10 órakor. Tőlünk 47 km. Percesen, Varsoloz és Kraszna községeken át a legszebb és gazdag szántóföldek terülnek el, amelyek, sajnos, sokat szenvedtek az általam is említett árviztől. Idáig a lakosság mondhatni tiszta magyar és református. Azután Bolján, Csizér román községek a Réz — illetve Meszes hegységek tövében. A vidéke szegényebb. A Meszesen túl már Kolozs megye. Regényes, erdőséggel borított szép táj. Csucsá nevezetes hely hiszen sok harc folyt itt a szoros miatt. Oly szűk itt a völgy, hogy a vonat, a szekérut és a Körös szinte összekeverednek. A falu igénytelen, de forgalmas román község. Legnevezetesebb a Goga-kastély, amely régen a mi megyénk híres szülőtte, Ady Endréc volt. Oly szép, hogy itt igazán költői munkáknak kell születniök Csucsáról egyebet nincs mit írjak. Jövet figyelmeztettek, hogy a megye határán nézzem meg a szép fényó ültetvényt, amelyik felejthetetlen Erzsébet királynénk emlékére lett ültetve. Csizérnél kicsi defekt, de hiszen ez az autóbuszoknál természetes. Megérkezés kicsi késéssel, de a csucsi ebéd után is érthetően éhes hassal.

Második utam a megye székhelyére, Zilahra volt. Varsolozig ugyanazon az úton mentünk s

itt tértünk északra, a Magura nyulványának, a Kraszna és Zilah patak vízvázasztójának. (Régen, amikor még csak erdőkkel volt borítva e hely és a postakocsik jártak, Posta-Simon, stb. megálló helyeket csináltak, amelyek mint kis korcsma, ma is fennállanak.) Zilahig Varsoloztól 18 km. és falu csak balkéz felől van, de is is távolabb.

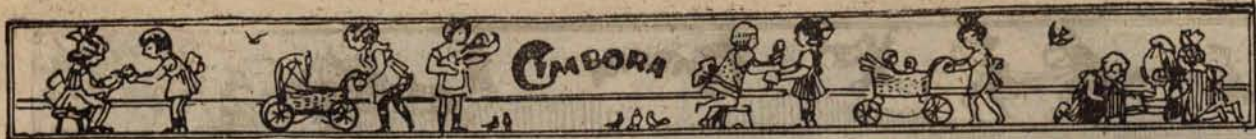
Zilah szép régi város. Legszebb a piaca, közepén a gyönyörű Wesselényi-szobor. (Erről kedves Nagyapó is megemlékezett Híres erdélyi magyarok című munkájában.) Igen szép az ő általa alapított kollégium, a megyeháza, a Vigadó. Igen feltűnő és szép helyen épült a ref. és róm. kath. templom. Most épül a gör. keleti templom. Rövid várakozásunk volt, bővebben nem féjkeződhattam.

A helybeli footballesapat revanzot adott a feketeerdeieknek. Augusztus 15.-én két autóval — a csapaton kívül sok kirándulóval — elindultunk a Hutára, Nagyfalu — állítólag Toldi faluja — magyar, Detrehegy román és Hármaspatak tót lakosságú községeken át. Mindig szegényebb vidék. Feketeerdő telepítés esze és német munkássággal. Foglalkozásuk az üvegyári munka. A Réz hegység nyugati oldalán fekszik, mesés kilátással a szép magyar Alföld felé. Vasárnap lévén, a munka szünetelt. A harminchárom kirándulóra való tekintettel a még készületlen anyagból csináltak próba-fuvást. Látna a gyár többi részét, el tudom képzelni, mily gyönyörű munka lehet itt végbe. (Apuka szerint nagyobb munka folyik a táblaüvegyárban, mert ott az emberi erő tulsulyban van.) Az emberi ész haladását, fejlődését a főnáciak óta már itt is bámulni lehet, hát még egy nagyobb gyárban!

A gyár megtekintése után hideg ebéd, fényképfelvételek. A meleg multával megkezdődött a revanz „parti”, amely a mieink győzelmével végződött. Utána azonnal indulás, de az éjjeli órák vetettek haza bennünket. Utazásunk kellemes volt, valamennyien kedvesen emlékezünk e napra.

Nyári szabadságom alatt Csehszlovákiába kellett volna mennem, de anyagi helyzetünk ezt nem engedte meg. A végén vagyunk a szünetlőnek, más kellemesebb utról, tapasztalatamról. — az öcsémén kívül, aki külön beszámolt — nincs mit írjak.

Kérem a jó Istent, hogy drága jó Nagyapó még több nyári beszámolómat ép erőben és egész ségben olvashassa. Én, bár csak gondolatban, de mindig magam mellé képzeltem Nagyapót s mondhatom, hiányzott is, jóságos felvilágosítása.

Igaz, utólagosan, Apuka tartott magyarázatot a látottakról, de a helyszínt ez nem pótolja teljesen.

A legjobbakat kívánva maradok szerető és örökké hálás, kézcsokoló unokája a Szentpétery testvérek nevében:

Szentpétery Elemér.

Kedves Nagyapó!

Anyuka is, Apuka is már régóta biztatnak, hogy írjak Nagyapónak. Én szégyeltem írni, mert még csunyán írok, de most megpróbálom. Kedves Nagyapó a Cimborában azt üzenté, hogy írjak le, hogyan töltöttük a nyári szünidőt, szeptember 1-ig küldjük be s küldjünk rajzot is. Nagyapó könyveket sorsol ki. Én is leírom a nyári élményeimet s küldök rajzot is, hátha nyernék. De nemcsak ezért írok, hanem hogy gyakoroljam magamat s Kedves Nagyapó engem is megismerjen. Én a harmadik osztályt végeztem, most szeptemberben negyedik osztályos leszek. Van még egy testvérem, Hajnalka. Ő még csak hat éves, nem jár az iskolába. Alig várjuk a Cimborát. Mindig olvasgatom. Hajnalka hallgatja. Sokat kacagtunk Bolondos Gyurkán. Furcsa lehetett, mikor az anyja meglátta, hogy Gyurka a pulykatorjásokra állt, hogy kiköltse. Őcsike levelein is sokat mulatunk. Őcsike mindent megpróbál és mindenhez ért.

Olvastam Nagyapónak legszebb meséit: Többcsines királyfit, Szalmakirályt, Csillagszemű juhászt, Bolond Mihókot, Haragszik-e gazduram? Azt is, amelynek a címe úgy van: Nem rák, hanem mász. Ezeket már Hajnalka is ismeri, mert én többször olvastam neki. Némelykor édes Anyuka is olvas, amikor ráér. Mi hallgatjuk.

Szeretjük öntözni a virágokat. Most nyílnak az őszi rózsák. Olyan szép a virágos kertünk! Van benne lizi, szép fehér és piros rózsza, dália, rezeda, szekfü és viola.

Anyukának segítünk a veteményes kertben gyomlálni. Petrezselyem zöldjét én hozom elő a kertből. Ma felszedtük az almát. A szél verte le.

Ne feledjem el, voltunk a nyáron gombászni. A legelőn annyi sok csiperkegomba volt. Láttunk egy nyuszit. Fürgén kifutott a bokorból, aztán gyorsan elszaladt, mint a vonat.

Minden vasárnap játszunk Gedő Emmával, Hegyi Irénnel, Gáll Rózával. Labdázunk és kocázunk. Már Hajnalka is ki tudja fogni kétkézzel, de félkézzel nem. Így töltöttem a szünidőt. Nemsokára megint kezdődik az iskola. Ha Nagyapó szívesen fogadja, majd a télen többször írok. Most küldök egy fényképet. 5 éves kép. Apuka, anyuka, Hajnalka és én Nagyapónak ajándékozom. Ezután kedves Nagyapónak és Nagyanyónak szeretettel kezeiket csókoljuk:

Biró Pirike és Hajnalka.

Szép levél.

Kedves Elek Nagyapó!

Alig, hogy az első levelet megírtam, megjött a másik Cimborá és én megint írok. Amikor az első levelet megírtam és feladtam a postára, jött hozzánk egy ismerősünk és én vele elmentem Aninószára gyalog. Többen voltunk együtt, összesen hatan voltunk. Vulkántól Aninószára két és fél órányira van, ha rendes lépésben megyünk.

Reggel 6 órakor indultunk, lapos sarku cipőben és kényelmes ruhában. Gyönyörű szép idő volt. A reggeli levegő nagyon kellemes és szinte hideg volt. A nagy ködtől nem láhattunk messze. Ezért csak lépésben mehettünk, amíg benn voltunk Vulkánban. De amikor már kiértünk a mezőre, a köd széteszött egy kicsit és gyorsabban mehettünk. Egy darabig szóltanul haladtunk, megfeledkezve mindenről, csak a természet csodás szépségében gyönyörködtünk.

Amint mentünk a keskeny gyaloguton, elénk tárult a Zsil rohanó vize. Fű, fa, virág még tele csillogó harmattal, mely az éjjel hullott alá. A fák lombjai közt az ébredő madarak dicsérik dalban a jó Istent. Az egyik fán egy fecskecsalád most költötte el az anyó által összeszedett rovar-reggelit. A tollasodó fiókák hangos csipogással kapkodják ki fecske-anyó csőréből a kővér falatokat.

A mezőről az országuttra tértünk át. Az ut két szélét hatalmas kősziklák szegélyezik. Azok tetején egy-egy kecske ugrándozott, vidáman mekegve szédtek és rágták a zöld lombokat.

Egyes sziklákon még látszanak a meneküléskor lött ágyugolyók helyei. Az országút egyik oldalán, a hatalmas sziklák alatt, folyik egy tisztavízű patak. Egyik helyen magasról zuhanva le, egy kis vizesét alkot, mely akác- és gesztenyefákkal van körülvéve. Amint tovább haladtunk az uton, alacsony malomhoz jutottunk, melynek ajtaja előtt meztelen purdék vetették a cigánykereket. Minket meglátva még jobban kezdtek és mi adtunk nekik két-két leit.

A malom után már nemsokára beértünk Aninószára. Ott egész nap jól mulattunk és estefelé hazaindultunk. Mire hazaértünk, már feljött a hold és mi még ebben a holdkeltében is gyönyörködhettünk.

Miután megvacsoráztam, meg is írtam Nagyapónak e hosszú levelet. Ezután még többször megyek Aninószára gyalog. Kezét csókolja Nagyapónak és Nagyanyónak

Vulkán, 1926. VIII. 12.

szerető unokája
Horváth Sárka polg. IV. o. t.

Elek nagyapó üzeni:

A levélírás igen fontos szabálya: hol, melyik évben és melyik hónap hányadik napján kelt a levél!

— **Csatáry Irys, Tiszaug, Szolnokme-gye.** A kiadóbácsi a 35-ik számtól kezdődően ismét Eperjesre, (Dobrianszkeho ucca 5.) küldi az ujságot. — **Deák Tusika, Sepsiszentgyörgy.** Nagy sajnálattal látom levelezőlapodból, hogy ismét súlyos beteg voltál. Remélem, mire ezt az üzenetet olvasod, teljesen helyre állott az egészséged s meg is irtad a jelzett hosszú levelet. — **Keresztes Géza, Brassó.** Helyesen tetted, hogy már első leveledben is Nagyapónak szólítottál. Így van ez rendjén. Névrejtvényed sorra kerül. — **Fritsch Ferenc, Kolozsvár.** Vakáción is tanulnod kellett, amiatt nem irtál oly sokáig, de reméled, könnyebb lesz a tanulás ebben az évben, mert már elég folyékonyan beszélsz románul. Hogy sokat olvastál, s természetesen, jó könyveket, azt helyesen tetted, de azt már nem tetted helyesen, hogy egyáltalán nem játszottál. A nővéred jól látta, csakugyan voltam Kolozsvárt, aug. végén és szeptember elején, de csak egy-két napra mindakétszer. Tíz napig voltam uton, ez volt az én pihenésem. Pótlórejtvényed sorra kerül. — **László Etelka, Sepsiszentgyörgy.** Képzem, milyen kellemes volt a vakációd, mert szép volt a bizonyítványod s kaptál négy jutalomkönyvet, apukádtól is egyet. Olvastál ezenkívül még sok jó könyvet s természetesen a Cimborát. Magam is szeretném, ha láthatnálak, s remélem, ez hamarosan meg is történik. Kedves szüleidnek tolmácsold viszontüdvözetemet. — **Halász Mancsi, Kolozsvár.** Ugy látszik, te számoltartod a születésem napját is s hogy le ne késsél, egy hónappal előbb üdvözölsz. Mondanom se kell, igen jól esett a figyelmesség, mert ez irántam való nagy szeretetre vall. — **László Klárka, Sepsiszentgyörgy.** Te is, mint Etelka, kitűnő eredménnyel végezted az elemi iskolát s kaptál jutalmul négy könyvet és kézimunka mintákat. Képzem, milyen nagy volt az öröme szüleidnek, hogy mindaketten, Etelka is, te is annyi jutalomkönyvet kaptatok. Örvendek, hogy nagyon szeretsz iskolába járni, mert jobb helyre bizony nem járhatnál. — **Balogy Annus, Hosszunaszó.** Irtam az érdeketekben a Bethlen kollegium igazgatójának s remélem, kaptok valamelyes segítséget. Persze, most nagy segítségre nem lehet számítani, mert amilyen gazdag volt egykor ez a kollegium, éppen olyan szegény ma. — **Sole Margit, Brassó.** Szeretettel látlak unokáim seregében s várom további leveleidet. — **Váro Éva, Székelyudvarhely.** Hát ilyen a nyár: gyorsan elrepül, mint a madár, s a nyár végén vetted csak észre, hogy nem irtál Nagyapónak. A kiadóbácsi, ha van felesleges példány, pótolja a múlt évi 44., az idei

2., 12., 16., 25., 26., 31., 33. számot, máskor azonban azon melegeben reklamáld meg a hiányzó számot, mert ilyen sok számot aligha küld meg újra ingyen a kiadóbácsi. — **Váro Jucika, Székelyudvarhely.** Már te is tudsz olvasni és nem kell Évának hangosan fölolvassnia a Cimborát. Ennek igen örvendek és örvendhetsz te is, mert sokkal jobban élvezed az olvasmányokat, ha magad olvasod azokat. Az unokák, fájdalom, a fecskével együtt elrepültek. — **Péter Margit, Sepsiszentgyörgy.** Minthogy a polgáriból gimnáziumba mégy át, egész nyáron tanulnod kellett, hogy vizsgázhassál az első, második és harmadik osztály történelméből és a németből. Így is csak a negyedik gimnáziumba mehetsz át, mert ha az ötödikbe mennél, 13 tantárgyból kellene vizsgáznod! Hát bizony ez sok még egy székely lánynak is. Mindenesetre okosan teszed, hogy elveszitesz egy esztendő, mert végre is, fő az egészség. Levelednek azt a részét, mely az előfizetés körül előforduló tévedésre vonatkozik, továbbítottam a kiadóhivatalnak. — **Molnár István, Torda.** Ugy emlékszem, válaszoltam előző leveledre, s csak írtál szorgalmasan, mert bizonyos lehetsz abban, hogy minden leveledre válaszolok. — **Szabó Testvérek, Brassó.** Hát csak váltátok be az ígéretet s lehetőleg irjatok hétről-hétre, mert ezzel javul és szépül az irásotok minden tekintetben. — **Weinberger László, Torda.** Intézkedtem, hogy a Cimborát egyelőre a következő címre küldjék: Kolozsvár Str. Gen. Dragalina 29. Lévi Zsigmond címén. Hogy mikor jár le az előfizetésed, arról a kiadóhivatal értesít. A Szökés a teknőben c. regény a Szabadsajtónál kapható, Szatmáron. Hogy mi az ára, nem tudom. Kérdezd meg levelezőlapon. — **Láng Endre és Rhubiskó László, Szilágysomlyó.** Számrejtvényetek sorra kerül. — **Szentpétery Emília, Szilágysomlyó.** Örvendek, hogy te is megszólaltál, annál is inkább, mert nem is tudtam, hogy a Szentpétery családban leány is van, akinek már privát tanítványa is volt a nyáron. A fiuk beszámolóját megkaptam, természetesen jönni fognak. Édesapádnak külön levél ment. — **Fischer Laci és Mancsi, Nagyvárád.** A beszámolótok eleje voltaképpen nem beszámoló, de igen kedves levél, éppen ezért majd azt is közlöm. — **Földes Imre és László, Szatmár.** Jól vannak a rejtvények megszerkesztve, de csak ugy közölhetem, ha tintával újra irjátok, mégpedig jó nagy betűkkel. — **Benedek Lacika, Vinga.** Szó sincs arról, hogy haragudnám, mert Nagyapónak szólítasz. Intézkedtem, hogy a kiadóbácsi a nevedet Benedikről Benedekre javítsa. Pótlórejtvényed sorra kerül, s várom további leveleidet. — **Hosszu Péterke, Temesvár.** Már eddig is fejtettél rejtvényeket, de nem küldted be, mert nem szeretsz írni, de ígéred, hogy eszentul írni fogsz. Hát csak írd, s majd meglátod, hogy

lassanként megszereted az írást is. Kíváncsi vagyok, hogy sikerül-e a repülőgéped, mely még nem repült, de már egy métert szalad. Várom azt a napot, amikor egyszerre csak leszállasz a repülőgépeddel a nagyapó kertjében, aztán nagyapó is felszáll a gépedre s ketten berepüljük az egész világot. Addig is, amíg körülrepülök a világot, írok a kiadóbácsinak, hogy pófoja neked az 5., 8., 9. számot s megkerlek, tolmácsold üdvözlémet az édesanyádnak.

Felhívás a szülőkhöz!

Az erdélyi lapok kiadóhivatalait a papír és a lap előállításához szükséges anyagok drágulása, valamint a nyomdaipari munkabérek emelkedése már jó idő előtt arra készítette, hogy lapjaik árát kivétel nélkül emeljék. Mi, bár a drágulás következményeit teljes mértékben viselnünk kellett, továbbra is lehetővé akartuk tenni a kisebb anyagi lehetőségekkel rendelkező gyermekek számára is lapunk olvasását és a lap árának emelésétől eltekintettünk. A mai nehéz viszonyok mellett magunkra vettük továbbra is a lap régi áron való előállításának feladatát, de ezt csak az esetben tehetjük, ha kulturális munkánk teljesítésében lapunk előfizetői, illetve azok szülei segítségünkre vannak.

Sajnálattal kell megállapítanunk azonban, hogy a szülők részéről nem találkozunk kellő megértéssel és többszöri kérésünk, sürgetésünk dacára nagyszámu előfizelőnk nem egyenlítették ki az előfizetési díjakat.

Méltóztassanak belátni, hogy a lap előállítása havi háromszor nagy összegbe kerül: papírba, munkabérbe, bélyegköltségbe kerül, melyeket készpénzben fizetünk és a kiadásokra csak az előfizetési díjakon keresztül nyerünk fedezetet.

Nagyon kérjük tehát mindazokat, akik a Cimbora előfizetési díjával hátralékban vannak, HALADÉKTALANUL egyenlítsék ki azokat, mert ellenesetben kénytelenek leszünk a lap küldését címükre beszüntetni és a hátralékos előfizetési díj erejéig ellenük a peres eljárást megindítani.

Az előfizetési díjak a következő címre fizetendők be:

Belföldön: A Cimbora kiadóhivatala címére Satu-Mare, str. Mircea cel Mare 5.

Csehszlovákiában: A Szlovák Általános Hitelbank fiókjához, Kosice, a Cimbora ott vezető számlája javára.

Magyarországon: A Magyar Leszámitoló és Pénz váltó Bank központjánál, Budapest, Broczko Gyula, Satu-Mare, számlája javára.

FEJTÖRŐ.

A sorsolásban való részvételre egy rejtvény megfejtése is fogoslt!

A rejtvény megfejtését, a megfejtők és nyertesek névsorát egyszerre, a megfejtést követő hónap végén közlöm!

A megfejtések beküldésének határideje a hónap 10-ik napja.

SZÁMREJTVÉNY

Beküldte: Fodor Gábor

1. 2. 5. Menyasszony más neve
4. 6. 2. Évszak
5. 3. 5. Indulatszó
9. 8. Húst hintjük be vele
7. 3. Kérdőszó
- 1-9. Költő neve

SZÓTALÁNY

Beküldte: Fögel Mauci

Vasárnap éjjelen
Okvetlen megjelen.
Első szótagja szám.
Utolsó két betűje
A fejed lesz talán.

NEVREJTVÉNY

Beküldte: Fekete Nóra

Kezso, Vidor, Zoltán, László, Kálmán, Árpád,
Sándor, Oszkár, Ottó

E fiúnevek kezdőbetői helyesen egymás mellé téve, egy erdélyi város nevévé adják.

PÖTLÖREJTVÉNY

Beküldte: Markovits Edith és Dusi.

alu	örgy
lla	va
erek	alom
dény	lom
ele	lli
mior	él
	da
	emény

CIMBORA szerkesztősége és kiadóhivatala.

Szerkesztőség

Bajánii-Mici (Kisbaczon) u. p. Bajánii-Mare (Nagybaczon) jud. Treiscaune (Háromszék-megye). E címre küldendők a „Cimbora” részére szánt kéziratok, az Elek Nagyapóhoz írott levelek és rejtvénymegfejtések.

Kiadóhivatal:

Satu-Mare (Szatmár) Str. Mircea cel Mare 5.
A kiadóhivatalhoz küldendők a „Cimbora” előfizetési bejelentései és díjai.

Laptulajdonos: Szabadsajtó-könyvnyomda és Lapkiadó
Felelős szerkesztő: Dénes Sándor.